

Хто знає, чи схожа наша дика півонія вузьколиста на свою родичку, що була така знаменита у стародавньому світі. Зате в обох назва від одного імені походить. І виникла вона, за переказами, ось як.

У міфічного старогрецького лікаря Ескулапа був учень Пеон. Він прославився тим, що виліковував найтяжчі рани, промиваючи їх відваром якоїсь рослини та прикладаючи до них її листя. А коли одного разу могутній Геракл поранив бога підземного царства Плутона, то Пеон зцілив грізного повелителя пекла. Відтоді рослина на честь славного лікаря стала називатися півонією.

Правда, як свідчить легенда, здобути цю рослину в ті часи було зовсім не так просто: її пильно охороняв величезний рябий дятел. Птах налітав на кожного, хто пробував зірвати її, і викльовував очі. Тому небагато було охочих іти за таким зіллям. А хто й наважувався, то робив це вночі, коли дятел спав.

Допомагав Пеон зцілюватися богам і під час Троянської війни. Відтоді усіх визначних лікарів-травознаїв почали шанобливо називати "пеоніями".

Таку ж назву дістали і всі трави, які мали високі лікувальні властивості. Отож, натрапляючи в старих книгах на згадки про півонію, насправді важко визначити, про яку саме рослину йдеться. Тим більше, що колись півонія взагалі вважалася одним із чудес зеленого світу, своєрідним вінцем творення. Їй приписувалося багато чудодійних властивостей, хоча в основі своїй і нісенітних.

Наприклад, в одному з російських травників кількасотрічної давності на повному серйозі мовиться, що коли людина має при собі насіння чи корінь півонії, то їй ніяка нечиста сила не може заподіяти шкоди. Той же травник настійно радить корінь півонії носити дітям на шиї як талісман від хвороб. А ще запевняє, що "в дім той, у якому півонієве насіння

лежить, ніяка громова стріла не влучає і блискавка його не запалює".  
Отак!

Віра в чудодійну силу півонії жила в багатьох народів. Так, у Швейцарії дітям від корчів накладали на голову вінок з 77 півонієвих листків. У Франції, Данії, Португалії люди від падучої хвороби носили на ший 40 днів намисто з плодів цієї рослини. Для підсилення дії плоди ці скроплювали свяченою водою, нанизували їх тільки на червону нитку, і обов'язково голкою, яка не була в ужитку.

За такої слави півонія, певна річ, не могла залишатися звичайною рослиною. Її висаджували у квітниках, доглядали, леліяли, аж поки викохали гарну та пишну. Півонію оспівували поети багатьох народів. У різних країнах квітка її була символом палкого кохання і ніжних почуттів.

Хоча подеколи траплялося й протилежне: півонія вважалася символом некрасивого, пихатого, заздрісного. А чому так — про це навіть казка є.

Якось ясночола богиня Флора мала на якийсь час покинути землю. І вирішила замість себе залишити заступника. Та кому з рослин віддати перевагу? Адже усіх їх однаково любила.

От зібрала Флора на раду своє рослинне царство і запропонувала квітам самим обрати їй заступника. Півонія вважала, що саме вона гідна високої честі заступати Флору. Отож набурмосилася пелюстками, з викликом поглядала на всіх і всіляко старалася підкреслити, що вона найпишніша і найвеличніша. Але всі квіти назвали найдостойнішою троянду. І Флора зняла зі своєї голови корону і наклала на троянду. А півонії сказала:

— Бундючна, безглузда квітко! За свою пихатість і самозакоханість залишайся ж назавжди такою товстою, надutoю, як сьогодні, і хай жоден метелик не подарує тобі ніколи свого поцілунку, жодна бджілка не

візьме з тебе меду, і жодна дівчина не приколе твоєї квітки до своїх грудей.

Казка казкою, а треба визнати, що півонія справді гідна неабияких почесей. Коли зацвітуть її кущі у квітниках, розсипавши оберемками іскристий пелюстковий жар, коли попливуть над землею чудесні пахощі її квітів — хіба можна не зупинитись, щоб помилуватися нею? А коли її квітка велично підноситься над вазою, стає більше сонця в кімнаті.

Та особливо розквітлу півонію люблять наші школярі. Чи тому, що пишнота і яскравість квіту її притягає до себе погляд ніби магнітом, чи тому, що розквітла півонія віщує наближення літніх канікулів — хтозна. Але загляньте у класні кімнати, коли там ідуть екзамени, і ви обов'язково побачите на столах величезні букети півоній.

Із 1788 року в Європі набула поширення біла сибірська півонія. Святкова, урочиста краса її цвіту, приємні пахощі швидко призвели до того, що вона помітно потіснила у квітниках свою червону сестру. Хоч, правда, на батьківщині — в Даурії та Монголії — цю півонію любили більше за коріння, яке варили в юшці та широко використовували в народній медицині, і за насіння, яке підсмажували й додавали в чай.

Наша нинішня дика півонія вузьколиста, звичайно, далеко не така пишна, як її приручені родички. Та на тлі степового різнотрав'я вона справжня красуня. Навіть той, хто на словах байдужий до квіткової краси (бо сумнівно, щоб такі байдужі були насправді), схилиться над її квіткою і здивовано розглядатиме криваво-червоні пелюстки.

На жаль, дедалі рідше й рідше щастить надібати на цю рослину, обпекти пальці об прохолодний жар її пелюсток. І мені зрозуміле здивування моїх юних супутників, коли я їм розказую, що колись із цієї півонії виготовляли зелену фарбу. Атож, зелену, і не так давно й сам я щиро здивувався, почувши таке від Івана Михайловича.